

GRAMENET

Santa Coloma de Gramenet, poble del Barcelonès, a l'esquerra del Besòs.

DOC. ANT. 1012: *Gramanetum* (Balari, *Orígenes*, 113); 1004: *Santa Coloma de Gramineto* (Mas, *N. H. Bna.* x, 223); 1024: *S. Columba de Gramened* (*Cart. St. Cugat* II, 142); 1141: *Sta. C. de Grameneto* (ibid. XI, 60); 1153: *Sta. C. de Gramaneto* (ibid. XI, 150); 1184 i 1192: *Sta. C. de Grammeto* (ibid. XII, 30; XII, 62); 1240: *Sta. C. de Gramaneto* (ibid. XII, 260); 1359: *Sta. C. de Gramanet* (CoDoACA XII, 6; 12; 15).

HOM. (2) *Gramanet de Beranui*, llogaret del municipi de la Torre de Cabdella (Flamicell).

(3) *Gramenet*, veïnats del municipi d'Isona (Pallars Jussà).

Gramoneda (Soler de ~ mas. te. Navès xxxviii, 143) < *Grameneda*, amb -o-, per contaminació de *Ramoneda* (veg. aquest) i de *Gamoneda*, derivat de *gamonens* 'asfòdels'.

ETIM. Del llatí GRAMINETUM 'camp d'agram', derivat col·lectiu de GRAMEN 'herba, herbei, agram' (DECat IV, 607b13-14). J. F. C.

Gramoixent (i *Garm-*, *Garam-*), V. *Moixent*

GRAMÓS

Llogaret agre. a la Parròquia d'Hortó, en la muntanya a la dreta del Segre, uns 10 k. al SO. de la Seu d'Urgell.

PRON.: *gramós*, oït allí mateix, en la breu enq. que vaig fer-hi el 1957 (xvi, 180 ss.), i en les més detingudes de la Parròquia d'Hortó i del Pla de St. Tirs: car a Gramós mateix ben pocs habitants hi quedaven (expoliats de llurs boscos per un militar franquista).

MENCIONS ANT. 839: *Garamonse* Acte C. SdUrg. (*Garamós* en la còpia del S. XII, ed. PPujol, n.º 64); 1518: *Garramos*, repetit en 5 llocs al *Spill* de Castellbò, f.º 26r; però notem que la còpia que tenim d'aquest vast repertori es mostra molt inacurada en la distinció entre -r- i -rr-. Ha hagut d'haver-hi sempre -r- simple, car altrament no s'hauria pogut contraure en *gr-* (*Gramós*), evolució que no deu ser recent, car així figura ja en tots els censos i llistes d'Arxiu de La Seu.

ETIM. M-Lübke (BDC XI, 256) es limita a posar-lo entre els noms d'origen obscur (pre-romà inconcretat per M-Lübke), i sense relació possible amb *Ger*, *Girul* i GERUNDA (contra el que afegeix *AlcM*), car és evident per fonètica que *Gar-* i *Gr-* són inconciliables amb *GE-* i el seu inevitable resultat *ge-*.

En rigor l'única cosa que es pot assegurar en termes absoluts és que no és d'origen llatí ni romànic, a desgrat de la coincidència de la forma recent *gram-* amb el nom de planta gramínia *gram* (ll. GRAMEN) no sols per la inicial antiga *Garam-*, sinó també en atenció a la fonètica catalana, que no hi hauria perdut la -N; com ho mostren palesament *Gramenet* (dos en el

veí Pallars, *gramener*, *gramenosa*, -ova).

En E.T.C. I, 125, jo pressuposava origen pre-romà, aplegant-lo entre els casos de conservació, ultraconservadora, del grup -NS-, que mostren persistència ben tenaç de la fonètica pre-romana. Tot reconeixent que *Garamonse* havia acabat per reduir-s'hi a *Gramós*, l'equiparava jo amb BERRAUNTZE 'paratge de bardisses' (format amb els elements bascos *berra* i *un(tz)*, que si bé també ha esdevingut *Berrós*, s'hi conserva, al costat, la forma *Berraonse* (veg. aqueix art.); i hi afegia altres formacions paral·leles: *Belonce* (bc. *Belauntze*), *Ausinsi*; i, en forma un poc més romanitzada, *Adons*, *Alins*, *Enrens*, *Ensagens* (i alguns amb -ns- interna).

Encara n'hi podíem afegir més. Una cova *Gorranse*: donada al monestir d'Alaó «in com. Paliarensis, in territ. Speluncha *Gorranse*, in loco ubi d. ad *guncheruru*» (doc. de 994, SerranoS., *NHRbg.*, 306; Abadal, *P. i R.*, n.º 296): on fàcilment podríem postular *Gorranse* o *Garaonse* com forma bàsica, bastant propera a la nostra. Un *Gualabonse* en un doc. de 1024 del monestir de San Victorián (entre Sobrarbe i Rbg.), que, anant esmentat junt amb *pardina*, és probable que tingui sentit topogràfic, com aquest mot (DECat VI, 290b45). *Orrontze*, poble de la vall de Zaraitze (Salazar = cast.-nav. *Oronz*), Mítxelena, *Anu. Semin. Urquijo* I, 166, 164. Ja potser en data ibèrica: si admetem que són derivats d'un **Suconse* els *Suconsenses* que documenta Schmoll (*Zs. f. Vgl. Sprwiss.* LXXVI, 288), junt amb un *Masonsa* d'inscrs. hispàniques.

Tot plegat ens orienta cap a un costat pre-romà definit, ibero-basc, almenys, o netament bascoide: molt d'acord amb el paisatge toponímic del conjunt de la zona. Només s'hi podria veure un petit escrúpol fonètic: en *Alins* i *Ausinsi*, i la major part dels altres noms catalans citats, s'ha mantingut la *n*; i justament un dels NLL *Alins* és a *Sta. Cecília d'Elins*, a la vall adjacent, 3 k. només al N. de *Gramós*.

Pensaríem, potser, en un NP germànic en -FUNS?; també en aquests es conserva sovint la *n*: cast. *Alonso* o *Alfonso*: encara que és amb reducció que es troba la forma catalana (*Anfós*). Verament hi ha algun nom com WILLIFUNS, o WALAFUNS (Först., 1598; Aebischer, *Onom. Cat.*, 209) que s'acosta vagament al nostre *Garamonse*, i més al *Gualabonse* de 1024 de Sobrarbe.

El NP WALAFUNS no fou estrany a les nostres comarques: *Gualaonso* en doc. de 983; Isinbert *Galaonso*, i un *Galafonso* d'allí mateix, any 1043 (*BABL* VII, 427, 428; CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 87). Val a dir, però, que *wa-* hauria donat més aviat *Gua*, *Go-*, i *will-* hauria fet *Guill-*; hem de creure, doncs, que *ga-* aquí és grafia imperfecta de *gua*. I tant la -F- (o -zero) com la -L-, encara ens allunya més de *Gramós* i *Gra-*. És ben improbable que hi hagués un NP paral·lel format amb l'arrel GAR(W)A: ni en tenim proves catalanes ni germàniques; les formacions en -FUNS són quasi només del gòtic.

En definitiva ens hem de quedar, com a molt més probable, amb l'alternativa bascoide o iberobasca en -UNTZE. Car tampoc l'objecció de la reducció de -NTZ-